

Saksframlegg

Arkivsak-dok. 24/08750-34
Saksbehandler Steinar Sørheim

Utvalg	Møtedato
Fylkesutvalget	23.04.2025
Fylkestinget	06.05.2025

Dialog med staten om bompengeprogget på E39 Kristiansand vest – Lyngdal vest

Fylkesordførers forslag til vedtak

Fylkesordfører gis fullmakt til å gå i dialog med politisk ledelse i Samferdselsdepartementet for å avklare muligheter og rammer for å fremme en ny bompengeproposisjon for E39 Kristiansand vest – Lyngdal vest. En justert bompengeproposisjon må løse utfordringene med trafikklekkasje, høye takster, etappevis utbygging og en samlet finansiering av hele strekningen.

Vedlegg

Bakgrunn

Det siste året har fylkestinget ved flere anledninger drøftet utfordringene på E39 med stor trafikklekkasje til gamle E39. Fylkestinget har ønsket å få satt ned takstene som et tiltak for å få mer av trafikken over til ny veg. Fylkestinget har også ønsket å få utredet andre tiltak for å få mindre trafikklekkasje. Samferdselsdepartementet og Ferde AS har gitt klare tilbagemeldinger om begrensinger som er med hensyn til vedtatt bompengeproposisjon (Prop. 89 S (2022–2023)). Det vil derfor ikke være mulig å få godkjent de endringene som fylkestinget har vedtatt som tiltak for å redusere bompengetakstene og trafikklekkasjen. Ferde har også uttalt at totaløkonomien for hele bompengeprojektet er svak. Det er en reell fare for at Ferde ikke klarer å finansiere prosjektet innenfor den tiden som er vedtatt. Fylkesordfører mener det må gjøres endringer i bompengeinnskrevningen for E39 dersom vi skal kunne nå målet om full utbygging, samtidig som vi må få tilpasset takstnivået tilpasses, slik at flest mulig velger å bruke den nye trygge vegen. For å få til dette må en få gjennomslag for at det må fremmes en ny bompengeproposisjon eller gjøres vesentlige justeringer på den vedtatte. Et slikt arbeid må igangsettes av departementet eller som en bestilling fra Stortinget. Fylkesordfører vil anbefale at en starter med en dialog med departementet for å få en felles forståelse av utfordringsbildet, og ber fylkestinget om fullmakter til det.

Historikk

For utbyggingen av E39 har fylkeskommunen gitt sin tilslutning til finansieringsopplegget i to bompengeproposisjoner:

- Prop. 135 S (2016–2017) *Finansiering og utbygging av E39 på strekningen Kristiansand vest – Lyngdal vest i kommunene Kristiansand, Songdalen, Søgne, Mandal, Lindesnes og Lyngdal i Vest-Agder.*
- Prop. 89 S (2022–2023) *Endringer i utbyggingen og bompengeopplegget for E39 Kristiansand vest – Røyskår i Agder fylke.*

Prop. 135 S (2016-2017) la hovedføringene for prosjektene. På dette tidspunktet var det føringer for at Nye Veier AS ville bygge ut strekningene sammenhengende og i et høyt tempo. Da ville trafikantene fått stor nytte av de enkelte strekningene og en ville ikke fått utfordringene med delstrekninger og dårlige av/på koblinger som nå. Det ville også vært enklere å vurdere totaløkonomien i prosjektet. Av ulike årsaker viser det seg nå at utbyggingen drar mer ut i tid enn forutsatt. Bompengeopplegget har i liten grad tatt hensyn til dette og det oppstår utfordringer som følge av dette. Nytteverdien av enkeltstrekninger kan av trafikantene oppleves som lav og det oppstår trafikklekkasje til gamleveien. Dette gjelder både for lette og tunge biler. El-bilandelen har økt langt mer enn det som en forventet når rammene for prosjektet ble lagt. Med lavere takster utfordrer det gjennomsnittsbetalingen. Samlet sett er en nå bekymret for om forventede inntekter vil dekke forpliktelsene.

Takstvedtak gjort av Vegdirektoratet:

- Takstvedtak for endret opplegg i E39 Kristiansand vest - Lyngdal vest, datert 4.1 2024. Søknad fra Ferde datert 15. desember. Nye takster gjaldt fra 8. februar 2024.

Behandling i Fylkestinget om alternativt finansieringsopplegg

- Sak 39/24, datert 18. juni 2024.

Administrativ oppfølging:

- Agder fylkeskommune oversendte til Vegdirektoratet 20. juni protokoll fra fylkestinget behandling i sak 39/24. Fylkestinget henstilte Vegdirektoratet til «å

godkjenne at det igangsettes et arbeid med et nytt faglig grunnlag om bompenger på E39 fra Kristiansand vest – Røyskår».

- I brev til SD 13. september 2024 anmoder Agder fylkeskommune om økt statlig økonomisk støtte til bompengeprojektet på E39, jf. sak 39/24. I brevet referer også Agder fylkeskommune til protokoll som er oversendt til Vegdirektoratet 20. juni. I svarbrev fra Samferdselsdepartementet 22. oktober står følgende om igangsetting av et nytt faglig grunnlag: *«Det er etter departementets syn hensiktsmessig at Vegdirektoratet som fagmyndighet får anledning til å vurdere spørsmålet om igangsetting av arbeid med et nytt faglig grunnlag for bompengeprogget på strekningen, før departementet tar stilling til den videre prosessen i saken».*
- 7. oktober mottok Agder fylkeskommune svar fra Vegdirektoratet hvor det står følgende: *«det inngår ikke i våre (Vegdirektoratets) fullmakter å godkjenne at Agder fylkeskommune igangsetter en alternativ utredning som har som mål å senke takstene. Fylkeskommunen står fritt til dette, da Vegdirektoratet kun har en rådgiverrolle overfor fylkeskommunene i bompengesaker. Det bør imidlertid være realisme i forslag til endringer som skal utredes dersom målet er at Samferdselsdepartementet skal legges fram en sak for Stortinget».*
- Agder fylkeskommune sendte nytt brev 11.10 2024 med følgende bemerkninger: Statens vegvesen har nå har uttalt seg i saken uten å konkretisere nærmere om «realismen» i vedtakene gjort av Fylkestinget. Vi ber derfor Samferdselsdepartementet om avklaringer. Det er helt avgjørende for at vi lokalpolitisk skal kunne komme videre i saken.
- Agder fylkeskommune var kopimottaker i brev fra Samferdselsdepartementet til Vegdirektoratet, datert 22.10 2024. I brevet står det at følgende:

Samferdselsdepartementet viser til vedlagte brev fra Samferdselsdepartementet til Agder fylkeskommune, datert 13. september, samt vedlagte brev fra Statens vegvesen til Agder fylkeskommune, datert 7. oktober 2024.

Samferdselsdepartementet vil med dette be om at Statens vegvesen gjør en faglig vurdering av Agder fylkeskommunes henvendelse og involverer bompengeselskapet og Nye Veier i den grad etaten vurderer er hensiktsmessig.

- Agder fylkeskommune er gjort kjent om en uttalelse fra Vegdirektoratet til Samferdselsdepartementet i saken, datert 6. desember 2024. Agder fylkeskommune sto ikke som kopimottaker. Agder fylkeskommune har ennå ikke mottatt et formelt svar i saken fra Samferdselsdepartementet.
- 1. april hadde Ferde AS en detaljert gjennomgang for fylkesutvalget av status i saken og roller og ansvar til bompengeselskapet. Det ble tydelig fremhevet at for å kunne gjennomføre fylkestingets ønsker, må dette forankres i en ny bompengeproposisjon.

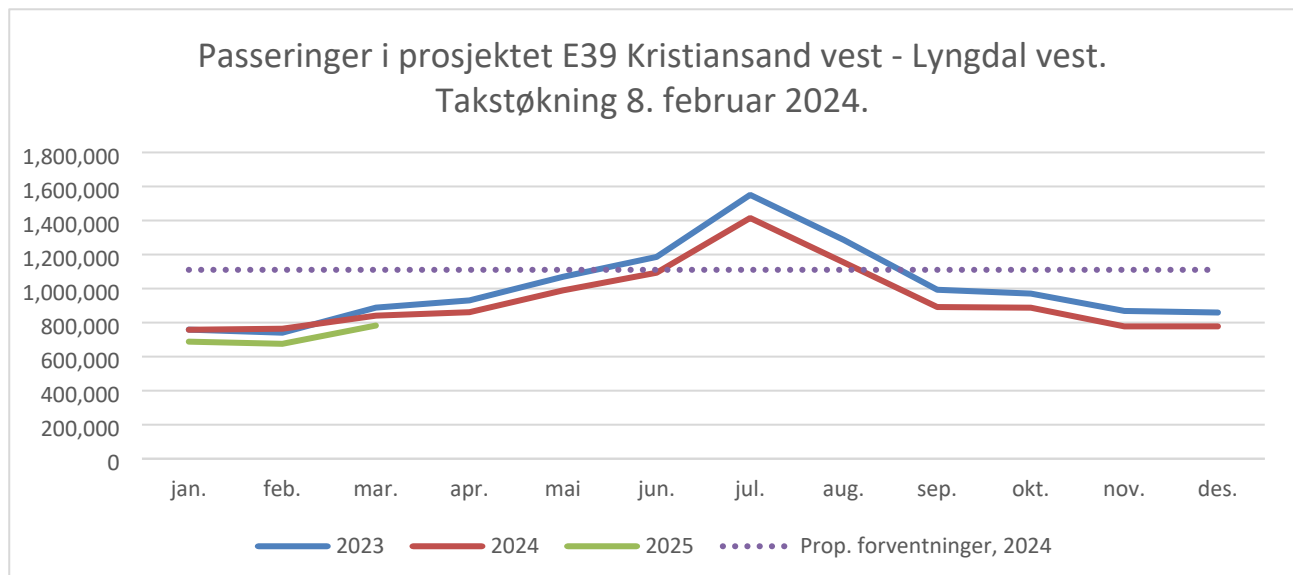
Vurderinger

Da byggingen av Herdal til Røyskår startet, var det forventninger om at strekningen Blørstad til Herdal ville åpnes tidligere enn det som nå er tilfelle. Prosjektet ble utsatt og senere delt i to av Nye Veier AS på grunn av unormal høy prisvekst i perioden. Det vil være lav reisetidsbesparelse ved å velge ny E39 i Lyngdal, i tillegg til at innkreving sannsynligvis vil starte opp ved åpning. Delstrekningen åpner senest 31. august 2025.

I 2025 har Nye Veier byggestart for delprosjektet Mandal til Blørstad og forventer åpning av vegen i 2028. Det mangler imidlertid en prioritering videre fra Blørstad til Herdal. For å

få bedre økonomi i bompengeprojektet bør det prioriteres en sammenhengende løsning eller en bedre påkobling til E39 ved Herdalen. Dersom reisetidsbesparelsen blir bedre, kan det gi en økt trafikanthytte og økte inntekter til bompengeprojektet.

Tall fra Ferde viser at det er lavere passeringstall i 2024 enn det som ble lagt til grunn i prop. 89 S (2022–2023).

Kilde: Ferde

Grafen overfor viser samlet trafikkmengde på 11,2 mill. passeringer i bomstasjonene, mens det i proposisjonen er en forventning om 13,3 mill. passeringer. Tall fra Ferde viser at det har vært en betydelig nedgang i antall passeringer på ny veg.

ÅDT-tall fra Statens vegvesen viser også en nedgang i trafikken på E39 ved Storemyr (mellom E39 Grauthelleren – Monan). I 2023 som var 10514 i ÅDT og 9971 i 2024. Det har vært en trafikkvekst på Fv. 439 ved Volleberg (samme vegstrekning på lokalvegnettet). I 2023 var ÅDT ved Volleberg 9499 kjøretøy. I 2024 var ÅDT økt til 10312. Det har vært betydelig overføring av trafikk til fylkesveg etter sist takstøkning. På lokalveg er det også en høy tungbilandel (lange kjøretøy) på cirka 1200 kjøretøy. Fra 2023-2024 var den en økning på cirka 100 i ÅDT på lange kjøretøy. Det er særlig bekymringsfullt med hensyn til trafiksikkerhet.

Analyse gjort av Rambøll våren 2024 viser betydelig trafikklekkasje til Fv. 439 mellom Kristiansand og Søgne. Rundt halvparten av trafikken på Fv. 439 er trafikk som vil ha ny E39 som alternativ rute.

Siden sist takstøkning har trafikkavvisningen til ny veg økt. Det bør derfor gjøres en helhetlig gjennomgang av bompengekonseptet for E39. Utfordringene med trafikklekkasje, høye takster og en samlet finansiering må vurderes i dette arbeidet.

Konklusjon

Det har vært mye kommunikasjon mellom fylkeskommunen og staten, uten å komme videre i saken om alternativt finansieringsopplegg, jf. sak i fylkestinget 39/24. Jeg ber derfor om en fullmakt fra fylkestinget til å gå i dialog med politisk ledelse i samferdselsdepartementet for å avklare muligheter og rammer for å fremme en ny bompengeproposisjon for E39 Kristiansand vest – Lyngdal vest.

Kristiansand, 09.04.2025

Arne Thomassen
Fylkesordfører

Dokumentnr.: 24/08750-34

side 4 av 4